

permanent etablering af facadebeplantning er det derfor langt at foretrække at få planten rigtigt ned i jorden - og at få en eventuelt lukket belægning omkring plantehullet erstattet med en mindre definitivt dækkende belægning, så arealet igen bliver åbent overfor cirkulation af vand, luft og næringsstoffer - og dermed igen kan indgå i naturens kredsløb.

Beskyttelsen af plantens nederste dele

Særlig på facader ud mod gaden er der stor risiko for, at en plante bliver beskadiget eller helt klippet over inden den nogensinde nåede at vokse sig stor. Man kan her opsætte en gitterskærm, som kan sikre, at planten aldrig bliver rykket helt over. Sådanne skærme gør, at man kan finde facadeplanter på selv de mest befærdede strækninger i Indre By - som for eksempel foran Nørsgaard på Strøget og Galleri Nørby i Vestergade (se billeder på foregående side), hvor det er lykkedes at få vedbend til at vokse.

Det anbefales ofte at plante facadeplanter mindst 30 cm fri af muren. Det kan se lidt underligt ud de første par år, men eksempelvis en rådhusvin kan med årene udvikle 20-25 cm tykke træagtige stammer nede ved roden, så denne begyndelsesafstand sikrer, at man også i fremtiden kan komme til at vedligeholde bygningens sokkel, samt at planten kan udvikle sig, uden at plante og mur med tiden risikerer at beskadige hinanden.

Planternes opbinding og vedhæftning

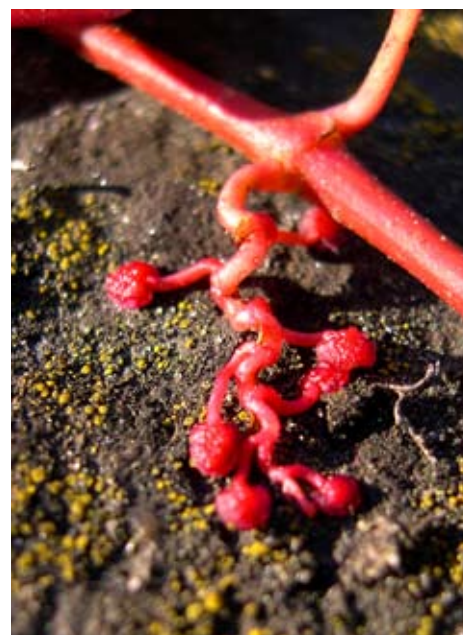
Det er vigtigt ved valg af facadeplanter, at man finder en plante, som egner sig til forholdene på stedet. Man må derfor forstå plantens vækstmåde og søge at etablere de optimale forhold for dens udvikling og pasning.

Nogle facadeplanter, som vedbend og rådhusvin, er *selvhæftende*. De har udviklet særlige organer, som sætter dem i stand til at udbrede deres vækst selv på glatte, lodrette flader. Andre facadeplanter, som tobakspibeplante, kinesisk blåregn, arkitektens trøst og træmorder, har *slyngende* vækst. De er i stand til at fastgøre sig ved at sno deres skudspidser omkring grene og stammer. En tredje gruppe, de *rankende*, som blandt andet tæller klematisfamilien, har udviklet en evne til at sno deres bladstængler omkring forhåndenværende stængler og dermed finde fæste i vejen mod lyset.

En fjerde kategori af planter, som vinterjasmin, brombær og slyngroser, har hverken selvhæftende, slyngende eller rankende vækst. Alligevel bruges

Billederne herover er af vedbend, som hæfter sig til murflader ved hjælp af lufrødder. Til venstre en ældre vedbendstængel, til højre et nyt skud.

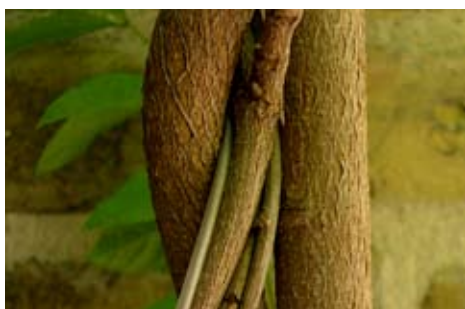
Herunder ses to detaljer af rådhusvin, som har udviklet et særligt organ til at kunne fastgøre sig på hårde flader.

Til højre ses en klematis, som kan fastholde sig ved at sno sine bladstilke omkring forhåndenværende emner. Klatreanordninger til bladklatreplanter skal således være spinkle og trådagtige.

Herunder ses tre eksempler på slyngende klatreplanter: øverst en kaprifolie, som slynger sig på et jernstativ, dernæst en træmorder, som slynger sig omkring de lodrette rør i en brandtrappe, og nederst en kinesisk blåregn, som er nået tre etager op ved at klatre på en opspændt wire.

de ofte op ad facademure på grund af deres dekorative egenskaber. Disse planter kræver således altid en eller anden form for opbinding. I skemaet på næste side kan man for en række af de almindeligste facadeplanter se, hvilken kategori de tilhører.

De selvhæftende planter behøver hverken opbinding eller nogen form for klatrestativ for at overvokse en facade, hvilket gør dem særdeles egnede som facadeplanter. Men hvor de vokser optimalt på blank mur eller berappet mur - hvilket er situationen på en stor del af de tomme gavle og bagmure som findes i den historiske by - så vil det være lidt upraktisk på kalkede mure, som kræver hyppigere vedligeholdelse.

På vore breddegrader er udvalget af selvhæftende planter ikke særlig stort. For det danske klimas vedkommende drejer det sig først og fremmest om vedbend og rådhusvin, hvorfor der da også i det følgende er medtaget mange eksempler på anvendelsen af netop disse to facadeplanter. Vedbend og rådhusvin har meget forskelligartede egenskaber. Begge kan med tiden dække endog meget store flader, men hvor vedbend er stedsegrøn og med tiden vokser i tykkelsen, da smider rådhusvinen bladene om efteråret efter en oktober måned med forrygende høstfarver, og dens løvdække forbliver et enkelt lag, som ikke slører bygningsvolumenets geometriske form.

Vedbend har som nævnt udviklet sine lufrødder dertil, at den er i stand til at finde fæste på selv lodrette murflader. Rådhusvin har tilsvarende udviklet et særligt organ til at kunne fastgøre sig på hårde flader. Det kan ligne sugekopper, men rent faktisk udskiller de små spidser et sekret, som fæstner fangtråden. Herefter snor fangtråden sig sammen og trækker således stængelen tæt ind til muren for at mindske vindens mulighed for at få fat.

De slyngende planter finder lettest vej på spinkle lodrette emner, som de kan sno sig omkring, og har mindre glæde af kunstfærdige diagonalmønstre af trælistes. Selvom det umiddelbart kan virke oplagt at lade den kinesiske blåregn bruge et nedløbsrør til at nå op i fjerde sals højde med sin blomsterpragt, er det i længden en dårlig idé. Det, som i begyndelsen blot er en urteagtigt spæd stængel, kan med tiden udvikle sig til en tyk lian, som helt kan strangulere et nedløbsrør.

I stedet er det langt bedre at bruge udspændte wirer, som monteres nogle få centimeter fri af væggen. Wiren skal vælges så tyk, at den ikke med tiden skærer sig ind i planten, og man benytter derfor ofte plastovertrukne wirer.